

Handläggare: Eva Svedman
Telefon: 08 - 508 10 320

Till
Östermalms stadsdelsnämnd,
sammanträde 2011-12-15

Stockholms stads program för kvinnofrid - mot våld i nära relationer 2012 - 2014 - remiss från kommunstyrelsen

Dnr: 325-2183/2011

Förvaltningens förslag till beslut

Östermalms stadsdelsnämnd beslutar att godkänna tjänsteutlåtandet som svar på remissen och att översända densamma till kommunstyrelsen

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Anna-Lena Christensson Österberg
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder med anledning av ett förslag från socialnämnden om nytt program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer 2012 – 2014. Programmet har utarbetats utifrån modellen om resultatbaserad styrning. Målgrupp för programmet föreslås omfatta kvinnor som utsatts för våld i nära relation, barn som upplevt våld mellan närstående vuxna samt män som utövat våld i nära relation. En kartläggning planeras för att kartlägga den totala omfattningen av våld i nära relationer.

Förvaltningen är positiv till förslaget och välkomnar särskilt den planerade kartläggningen. Vidare delar förvaltningen uppfattningen att riktlinjer bör utarbetas men anser att dessa inte bara bör begränsas till stadens socialtjänst utan även inkludera äldreomsorgen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder med anledning av ett förslag från socialnämnden om nytt program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer 2012 – 2014. Programmet föreslås ersätta det program som Kommunfullmäktige beslutade om den 16 april 2007 ”Stockholms stads program för kvinnofrid”. Programmet gällde perioden 2006 – 2010. Socialnämnden har haft i uppdrag att revidera det kvinnofridspolitiska programmet.

Ärendet

Processen att ta fram nytt program

Förslaget till kvinnofridspolitiskt program har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Programarbetet har bedrivits i en arbetsgrupp bestående av personer med bred kompetens inom kvinnofridsområdet, som representerar åtta stadsdelsförvaltningar samt utbildnings- och äldreomsorgen.

Till skillnad från föregående program är nytt förslag uppbyggt enligt modellen om resultatbaserad styrning. Det innebär att fokus ligger på vad som ska uppnås, inte vad som ska göras. Först identifieras målgrupp och de önskade målen för målgruppen fastställs. Sedan identifieras aktiviteter för att uppnå målen och indikatorer skapas som visar i vilken utsträckning förväntade mål uppnås. Dessa läggs in och följs upp i ILS-webben.

En fråga för hela staden

Programmet är ett av stadens styrdokument och gäller för alla nämnder och bolag. Syftet är att verka för likställighet inom staden, att såväl offer i nära relation som förövare ska få likvärdiga insatser oavsett var i staden de bor. Då programmet är övergripande är det viktigt att skilja på vad staden kan göra och vad som är socialtjänstens ansvar.

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att *alla* som utsatts för brott och deras närstående får stöd och hjälp. Dock kan inte socialtjänsten på egen hand ta ansvar för det stora samhälls- och folkhälsoproblem som mäns våld mot kvinnor utgör. Övriga nämnder och bolag måste vara uppmärksamma på problemet, både i egenskap av servicegivare och som arbetsgivare. Det handlar såväl om att förebygga som att synliggöra våld i nära relation.

Socialförvaltningen har för avsikt att med utgångspunkt i Socialstyrelsens metodhandbok utarbeta riktlinjer för socialtjänstens arbete för kvinnofrid - mot våld i nära relationer

Programmets målgrupp

Programmet föreslås omfatta tre målgrupper:

1. Kvinnor som utsatts för våld i nära relation.
2. Barn som upplevt våld eller andra övergrepp mellan närstående vuxna.
3. Män som utövat våld i nära relation.

Förslaget att ovan nämnda grupper utgör målgrupp föregicks av ingående diskussioner i arbetsgruppen. Samtidigt som kunskap och förståelse finns om att våld kan förekomma i alla slags relationer mellan närstående bedöms att fokus i programmet bör ligga på det som utgör det stora samhällsproblemet: mäns våld mot kvinnor i nära relationer och deras barn.

Avgränsningen innebär att män utsatta för våld i nära relation inte omfattas av programmet. Socialtjänstens ansvar att ge stöd och skydd till personer utsatta för våld i nära relationer gäller dock alla, oavsett kön eller könsidentitet.

Programmets innehåll

Stadens långsiktiga vision föreslås vara: ”I Stockholms stad utsätts ingen för våld eller hot om våld i nära relation”.

Det första steget mot ”nollvisionen” föreslås pågå under tre år, 2012 - 2014.

Därefter bör programmet omarbetas utifrån dels de erfarenheter som erhållits av programmet, dels den forskning och utveckling som sker kontinuerligt inom området. Det kan då finnas anledning att överväga om fler målgrupper ska inkluderas i programmet.

Sammanlagt åtta mål föreslås för målgrupperna. Målen syftar ytterst till att kvinnor och barn ska leva ett liv utan våld i nära relation, ha kunskap om sina rättigheter och känna sig trygga med de insatser staden erbjuder. För att kvinnor och barn ska leva tryggt krävs insatser för de våldsutövande männen för att de ska sluta använda våld. Målen är högt ställda, men de är de resultat man måste sträva efter för målgruppen.

Totalt 15 indikatorer föreslås för att mäta i vilken utsträckning de förväntade målen uppnås. Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att ge stöd och hjälp, varför flertalet indikatorer avser det området.

Varje nämnd och styrelse fastställer vilka aktiviteter de ska genomföra för att medverka till måluppfyllelse.

Kartläggning och uppföljning

Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) har antalet anmälda fall av kvinnomisshandel ökat under lång tid. Till viss del kan det förklaras med att fler fall anmäls beroende på bland annat att lagstiftningen ändrades i början av 1980-talet, men även att våld mot kvinnor ökat. Enligt Brå kommer ca 80 % av våldet mot kvinnor i nära relationer aldrig till polisens kännedom.

Socialstyrelsen har konstaterat att många kommuner saknar uppgifter över antal våldsutsatta kvinnor och barn som bevitnat våld samt vilket stöd som erbjuds. Det gäller även Stockholms stad.

Staden behöver ett bättre faktaunderlag för metodutveckling, styrning och uppföljning. I enlighet med Socialstyrelsens rekommendationer i Allmänna råd (SOSFS 2009:22) bör staden:

- Regelbundet kartlägga omfattningen i kommunen av våld eller andra övergrepp mot kvinnor av närstående
- Regelbundet kartlägga omfattningen i kommunen av barn som bevitnat våld mot närstående
- Analysera hur de sociala tjänster som erbjuds svarar mot grupper och enskildas behov

Socialförvaltningen avser att ta initiativ till att metoder utvecklas för att kartlägga den totala omfattningen av våld i nära relationer, gällande både kvinnor och män, samt för att möjliggöra kontinuerlig uppföljning.

I kartläggningsarbetet ska särskild uppmärksamhet ägnas åt kvinnor som är särskilt utsatta. Det är även önskvärt att kartlägga om den som är utsatt eller utövar våld är förälder för att synliggöra barnen.

Innan kartläggning måste begreppet *närstående* klart definieras. Det bör klargöras om t.ex. vuxna barn som utsätter sina gamla föräldrar för våld ska ingå eller personal som utövar våld mot äldre personer eller personer med funktionsnedsättning.

Kartläggningar är viktiga av flera anledningar. De ger underlag för bedömningar av om målgrupperna får likvärdiga insatser oavsett var i staden de bor. De visar även om t.ex. fler målgrupper ska inkluderas i kommande program.

Förebyggande arbete - jämställdhet mellan kvinnor och män

Förslaget till program har ett sekundärpreventivt fokus, det handlar om personer som redan utsatts för våld/utövat våld. Sekundärprevention utgörs av insatser som

riktas till specifika grupper med gemensamt behov/problem för att förhindra våldsutövning och vidare utsatthet för våld. Det behövs även preventiva åtgärder för att stoppa våldet i sig och för att minska antalet nya fall av våld mot kvinnor. Primärprevention utgörs av insatser som vänder sig till befolkningen generellt för att våld inte ska uppstå. Det handlar om jämställdhetsarbete för att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. En särskilt viktig del i detta arbete handlar om att förändra normer kring maskulinitet, makt och våld. Förskolan och skolan är de viktigaste aktörerna när det gäller förebyggande arbete.

Staden har andra styrdokument som har stark anknytning till kvinnofridsprogrammet. Stadens jämställdhetsarbete ska bedrivas i enlighet med "Riktlinjer för jämställdhets- och mångfaldsarbete från 1/1 2009. Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter". Stadens personalpolicy och det brottsförebyggande programmet är också viktiga dokument när det gäller arbete mot våld i nära relationer. Frågor om våld i nära relationer svaras på i stadens trygghetsmätningar vart tredje år.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialtjänstavdelningen och har på sedvanligt sätt presenterats för förvaltningsgruppen och det lokala handikapprådet. Ärendet har också sänts till landstinget för kännedom.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att förslaget i sin helhet är genomarbetat och välskrivet.

Som förvaltningen ser det är det välkommet och av värde att integrera arbetet med våld i nära relationer i det befintliga ledningssystemet ILS då det ökar fokus på frågan och underlättar uppföljning, men att 15 indikatorer är för många.

Förvaltningen instämmer i att ett bättre faktaunderlag behövs för såväl metodutveckling, styrning och uppföljning och välkomnar att en central kartläggning görs av den totala omfattningen av våld i nära relationer. Förvaltningen välkomnar, i enlighet med socialförvaltningen, att en sådan kartläggning även inkluderar pojkar och män.

I sammanhanget kan nämnas att Östermalms stadsdelsnämnd tillsammans med Kungsholmen och Norrmalm bedriver ett flerårigt kvinnofridsprojekt. Erfarenheten är att just omfattningen av våld i nära relationer är svår att mäta och en kartläggning kommer därför att utgöra ett viktigt underlag i fortsatt arbete.

När det gäller förslag om målgrupp anser förvaltningen att den är rimlig utifrån aktuellt kunskapsläge. Förvaltningen instämmer dock i att det är viktigt att vid en revidering av programmet på sikt vara öppen för att fler målgrupper kan behöva inkluderas. Med detta sagt vill förvaltningen ändå betona vikten av att det vid spridning av ett nytt program tydligt framgår vad skillnaden är mellan ett program på övergripande nivå och det faktiska stöd som alla brottsoffer har rätt till.

På sidan fyra i programmet nämns lagen om besöksförbud. Det bör uppdateras att denna lag kom att ersättas med en ny lag, lagen om kontaktförbud den 1 oktober 2011 (SFS 2011:487).

Förvaltningen ställer sig bakom socialförvaltningens initiativ att utarbeta riktlinjer som mer konkret beskriver hur arbetet med våldsutsatta och förövare ska bedrivas. Dock menar förvaltningen att sådana riktlinjer inte bara bör begränsas till stadens socialtjänst utan även inkludera äldreomsorgen.

Till skillnad från föregående kvinnofridsprogram nämns inget i remissen om stadsdelsnämndernas lokala handlingsplaner i kvinnofridsfrågor. Förvaltningen undrar därför om lokala handlingsplaner fortsatt anses vara något som varje stadsdelsnämnd bör ha eller om detta anses ersättas av nytt kvinnofridsprogram och kommande riktlinjer?

Förvaltningen bedömer att det nya programmet innebär en ambitionshöjning i stadens arbete med våld i nära relationer. Därför menar förvaltningen att det är önskvärt att det centralt finns samordning i att genomföra och följa det arbete som startar i och med nytt kvinnofridsprogram.

Bilagor

1. Program för kvinnofrid mot våld i nära relation 2012 – 2014.
2. Socialförvaltningens tjänsteutlåtande.